

MAGYARÁG

1939. Okt. 13

VIII. No. 284

2 lei

Tulajdonos és felelős kiadó:
ÖZV. PÁSZTOR EDÉNE

Alapította: **PÁSZTOR EDE**

Felelős szerkesztő:
Dr. ZOLTÁN JENŐ

Bejegyezve: Tribunalul Bihor Ordonanța No. 15—1938. — Szerkesztőség és kiadóhivatal: Oradea—Nagyvárad, Piața Mihai Viteazul Viteazul 4.

SZOVJET-ANGOL

kereskedelmi szerződést írtak alá Londonban

A Szovjet cint és gummit kap fa ellenében

(London. Reuter). Az angol kereskedelmi minisztériumban aláírták a szovjet—angol kereskedelmi és gazdasági egyezményt. Az egyezmény értelmében a Szovjet fát szállít Angliának és ezzel szemben Angliától cint és gumit kap. A kereskedelmi és gazdasági egyezmény már életbe is lépett. Az egyezmény nemzetközi viszonylatban nagy fel-tűnést keltett.

Hore Belisha angol hadügyminiszter nagy beszámolót tartott az alsóházban

158 ezer angol katonát és 25 ezer harci- kocsit szállítottak át Franciaországba

(London. Reuter). Az angol alsóház szerda délutáni ülésén nagyjelentőségű beszámolót mondott Hoare Belisha angol hadügyminiszter, aki kitért az angol haderő jelenlegi helyzetére. Beszédének elején ki-tért arra, hogy az angol ex-pedíciós hadsereg már elhe-lyezkedett francia földön.

— Jelenthetem a háznak, — mondotta a hadügyminiszter, — hogy Franciaországnak adott szavunkat

nemcsak hogy beváltottuk, de még ennél jóval többet tettünk kötelezettségeink tel-jesítése terén.

A most partra vetett expedi-ció hadsereg nagysága jóval nagyobb, mint amilyenre a franciáknak ígéretet tettünk és ezt a hadsereget a kikötött időpont előtt sikerült Francia-országba szállítanunk. Az ex-pedíciós hadsereg létszámát egyébként emelni fogjuk. Az expedíciós hadsereg átszálli-tása öt hét alatt ment végbe. Ezalatt az idő alatt

158 ezer angol katoná lé-pett a francia partra, ugyan-ekkor 25 ezer harci kocsit szállítottunk át, amelyek kö-zött több 15 tonnánál is súlyo-sabb tank van. Hogy ez a had-sereg és ennek a hadseregnek a felszerelése milyen rendki-

vűlen nagy, arról csak akkor győződhetünk meg, ha össze-vetjük a jelenlegi adatokat az 1914-es adatokkal. Az első világháborúban ugyancsak 158 ezer főnyi hadsereget szállítot-tunk át, de ez a hadsereg csupán 800 tankkal rendelke-zett s alig akadt olyan tank, amely meghaladta volna a 2 tonnát. Az első világháború-ban résztvevő angol haderő hatvan százaléka gyalogság volt. Most csak 20 százalék a gyalogság. Ma a gyalogság is megfelelő fegyverekkel van fel-szerelve. Zászlóaljanként 50 golyószóró áll a haderő rendel-kezésre és 22 tankelhárító ágyú áll szolgálatukra, nem beszélve más technikai újítá-sokról.

Ami azonban ugyanaz, ami volt a múltban, az a katonaság, az angol hadsereg hagyó-mányos szelleme és az a bajtársi viszony, amely a had-erő tagjait a francia haderő tagjaihoz fűzi. A lelkesedés is ugyanaz, mint volt a múltban s a tréfás jelszavak is ugyan-azok a katonanótákkal együtt. Mialatt az egész világ a né-metek lengyel térhódításától volt visszhangos, ezalatt teljes csendben evezett át az az an-gol haderő, amely kitűnő ki-képzést és felszerelést kapott.

Összeszorított fogakkal ment át ez a haderő, azzal a szán-dékkal, hogy nyugaton kikő-szörülje a keleten elszenvedett hadicsorbát. Milyen különös, hogy az apák fiai most ugyan-azon a földön küzdenek, ahol egykor az apák vére folyt. Most a fiukat fogadták kitörő lelkesedéssel és túlaradó sze-retettel azon a földön, ahol ugyanez a jelenet huszonöt év vel ezelőtt megismétlődött. A kiáltások is ugyanazok voltak és a fiuk éppoly idegenszerűen és rosszul ejtik ki a francia városok és helységek neveit, mint egykor az apák, a 25

éves mult emléke gyanánt. Az elszántság és a kitartás a régi, bármilyen hosszú is le-gyen ez a harc, vagy bármí-lyen súlyos legyen is a meg-próbáltatás, ami rájuk vár.

Az angol hadügyminiszter ezután kitért arra, hogy ezt a haderőt egy gondolat, egy cél lelkesíti és az, hogy a bé-kéért csikarják ki a győzel-met. Beszéde további során bejelentette, hogy az angol haderőt Gamelin francia tá-bornok parancsnoksága alá helyezték. Ezt a bejelentést a ház kitörő éljenzéssel és le-kesedéssel fogadta.

Az angol hadseregnél jobban felszerelt nincs a világon

Az angol hadügyminiszter ismertetet a csapatok átszálli-tásának technikai lebonyoli-tását. A csapatokat naponta szállították át 3 csoportban, egymástól teljesen független menetirányban. Az átszálli-tást a legcsekélyebb incidens sem zavarta. Anglia tengeri hatalma megővta a haderőt. Nemcsak az éj titkos leplének, de a légi haderő és a tengeri flotta védelme alatt sikerült ennek a nagy haderőnek par-tot érnie. Az angol hadügyi niszter kifejtette még, hogy Angliában közel egymillió főnyi haderő áll rendelkezé-sre készen. Nemcsak Francia-országba, de a közel keletre is szállítottak katonaságot s meg-felelő hadianyagot a brit ér-dekek megfelelő megvédése céljából. Angliában a háboru kitörése pillanatában 19 had-osztály állott zászlók alatt, ma már a hadosztályok száma 32-re emelkedett és ez a szám növekvőben van. Az amerikai szakértők, akik megtekintet-

ték az expedíciós hadsereget, kijelentették, hogy az angol haderőnél nem lehet jobban kiképzettebb és jobban felsze-relt haderőt találni. En pedig kijelentem, hogy ez a haderő van olyan jó, ha nem jobb, mint a világ bármely más had-serege. Ez a hadsereg pedig a győzelmet ki fogja vinni.

Churchill a tengeri háboru eredményéről

(London. Reuter). Winston Churchill, az admirális első lordja a parlamentben beje-lentette, hogy a német tenger alattjárók elleni küzdelem a legnagyobb sikereket hozta. A német tengeralattjárók által el-süllyesztett angol hajók tonna-értartalma az elmúlt hetek fo-lyamán csupán 5309 tonna volt, míg ezzel szemben az angol haderő 13.615 tonna ür-tartalomban süllyesztett el né-met hajókat. Október 9-ike óta az angol kereskedelmi flot-tának nem volt semmi veszte-sége.

Ujabb német-szovjet határmeg- állapító tárgyalások kezdődnek Moszkvában

(Moszkva. Tass). A szeptem-ber 28-iki német—szovjet ha-tár- és barátsági szerződés alapján a határvonal pontos kijelölése végett vegyes bizott-ság ült össze a szovjet külügyi népbiztosság helyiségeiben. A bizottság tagjai a szovjet és

német külügy, hadügy és bel-ügyminisztérium képviselői. A német bizottság elnöke Henke követségi tanácsos, a szovjet bizottságé pedig Alexandrov a külügyi népbiztosság közép-európai osztályának vezetője.

Mai számunk 8 oldal, 2 lei

Iskola Alapítvány - Kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár © Fundația pentru Școală - BCU Cluj-Napoca.

Hatvanezer asszony és gyermek költözött el Helsinkiből

Bezárták a finn tőzsdét

Új bankjegykibocsátás Finnországban

(Helsinki. DNB). A finn főváros önkéntes kiűritésével kapcsolatosan a finn lapok azt írják, hogy Helsinkit ma és holnap hatvanezer asszony és gyermek hagyja el. A helsinki tőzsdét további intézkedésig bezárták és a jegybank új ezres és ötszázás bankjegycimletek nyomását kezdte meg. A bankok előtt hosszú sorban állnak az emberek, hogy kivégyék betéteiket. Helsinkiben és Wiborgban bezárták az iskolákat. Erco finn külügyminiszter holnap rádiószózatot intéz Amerikához.

Moszkvai jelentés szerint a lett gazdasági küldöttség viszont ma érkezik meg az orosz fővárosba.

Litvániában fellobogózták a házakat a moszkvai megégyezés hírére

A szovjet helyőrség csak a háború alatt tartózkodik
a visszacsatolt Vlnában

(Riga. DNB). A litván-orosz egyezmény értelmében a szovjet helyőrség csupán a háború tartalmára tartózkodik Vlnában. A litván kiküldöttök tiszteletére a Kremlben diszvacsozra volt a litván-orosz egyezmény aláírása után. A szovjetsajtó egyébként közli Litvánia új térképét, amely már magában foglalja Vlnát és a vilnai tartományt. A szovjetsajtó kiemeli, hogy a most létrejött egyezmény megpecsételi a litván-orosz barátságot. A szovjet-litván megégyezés aláírásáról a litván lapok különkiadásban számoltak be. A litván kormány rendeletére a házakat fellobogózták és a iskolákban szünetelt az előadás. A kaunasi hadimúzeum előtt népgyűlést tartottak, amelyen a litván kormány számos tagja felszólalt, ismertette a nap jelentőségét. Jól informált körök tudni vélik, hogy nem annyira szövetségi szerződés jött létre Litvánia és a Szovjet között, mint katonai egyezmény, amelynek értelmében a Szovjet és Litvánia szövetséget kötöttek Litvánia határainak megvédésére. Az egyezmény hatálya kiterjed a határerődítmények létesítésére is.

Norvég és svéd hajókat kutattak át az angolok

(London. DNB.) A norvég-amerikai hajóflotta jelentett be az angol admirálisnak, mert az angol hajók elfogtak és az angol kikötőbe kísérték egy norvég személygépjárműt, amely New Yorkból indult a norvég partok felé. A hajó elfogásának és kikötőbe kísérésének célja annak megvizsgálása, hogy nem szállít-e csempészárut.

Ugyancsak tiltakozást jelentett be a svéd követ is a Dél-Amerikából érkező és Svéd-

ország számára árut szállító gőzösök feltartóztatása és az áruk elkobzása ellen is.

Londonban élő japánokat hatalérésre szólították fel

(Tokió. Domei). A Nishi-Nishi értesülése szerint angol hadihajók jelentek meg japán vizeken és a legfontosabb japán utvonalon, Formosánál és Nagasakinál japán hajókat állítottak meg és kutattak át.

Kapcsolatba hozzák ezeket a híreket azzal a ténnyel is, hogy a londoni japán követ felszólította az Angliában tartózkodó japán állampolgárokat, hogy óvatosságból térjenek haza.

Gyilkosság a vad- házasság miatt

(Bucuresti). Szörnyű gyilkosság történt Curriu (Ismail-megye) faluban. Tudor Panciu 38 éves földműves — hat gyermek apja — régóta vadházasságban élt Paraschiva Casiala 30 éves, kétgyermekes asszonnyal. Az asszony hozzátar-

Amerika minden áron kívül akar maradni a konfliktuson

A nemzetközi erkölcs és gazdasági liberálisizmus
Amerika fejlődésének előfeltétele

Newyork. (Havas.) Az amerikai lapok figyelmét Daladier beszéde és a szenátusban a Tormies féle javaslat elfogadása figyelme kóti le. A lapok szerint ennek a javaslatnak elfogadása a fegyver kivitel tilalom felfüggesztése ellenzőinek vereségét jelenti.

Cordell Hull, az Egyesült Államok külügyminisztere egy kongresszuson kijelentette,

hogy az emberi faj csak tartós békében fejlődhet, ennek a békének azonban a nemzetközi erkölcsön és a gazdasági liberalizmuson kell alapulnia.

Hull hozzátette, hogy az Egyesült Államok kormánya minden energiáját és befolyását latbaveti, hogy kívül maradjon a konfliktuson és hasonlóképpen járt el a többi amerikai köztársaság is.

Ma válaszol Chamberlain Hitlernek

A „Times“ szerint a válasz kategorikus
„nem“ lesz

Ma, csütörtök délután válaszol Chamberlain angol miniszterelnök Hitler békejavaslatára. A beszédet, amelyet világszerte nagy érdeklődés előz meg, holnapi számunkban teljes terjedelmében közölni fogjuk.

Chamberlain angol miniszterelnök mai alsóházi nyilatkozatával kapcsolatban két angol lap foglalkozott az elmúlt napon. A Times cikkében azt veti fel, hogy Chamberlain angol miniszterelnök a csütörtöki beszéde kapcsán határozott nemmel fog válaszolni Hitler javaslatára, míg a munkáspárti Daily Herald kifejti, hogy bár osztja teljes egészében a kormány igen szilárd magatartását, mégis a választ nemcsak Hitlernek, hanem egész Európának kell megadni.

(London. Stefani). Lloyd George béke-akció bizottságot alakított, melynek tagjait csü-

törtökre Londonba hívta. Mértékadó angol politikai körökben nem tulajdonítanak jelentőséget Lloyd George akciónak. A akciónak 200 tagja van.

Az angol független munkáspár elhatározta, hogy támogat egy részleges választáson fellépő pacifista képviselőt.

Az angol király kihallgatáson fogadta a török delegáció vezetőjét

(London. Reuter.) György angol király kihallgatáson fogadta Orbe tábornokot, a török katonai küldöttség vezetőjét.

Megérkezett a finn küldöttség Moszkvába

(Moszkva. Tass). A finn kormány küldöttsége tegnap délelőtt megérkezett Moszkvába. A küldöttséget a moszkvai pályaudvaron Sarkov protokollónok és a moszkvai finn követ fogadták.

A moszkvai pályaudvart — újabb jelentések szerint — nem lobogózták fel, miután Finnország nem külügyminiszterét küldte el a tárgyalásokra. Abból a tényből, hogy a svéd követség is megjelent a pályaudvaron, arra következtetnek, hogy a tárgyalásokon elsősorban az Aaland szigetéről lesz szó.

Francia gép kényszerleszállása Szardínia szigetén

(Róma. Stefani). Egy kétmotoros francia hadirepülőgép Szardínia szigetén motorhiba következtében kényszerleszállást hajtott végre. A gép hét főnyi személyzetét internálták és a gépet lefoglalták.

Véres tragédiával végződött a falusi mulatozás

(Ploesti). Poiana Câmpinei községen borzalmas bűntény történt. Stelian Mándru nevű földműves családjával együtt mulatozott és énekelgetett. Mulatozás közben Ion Misa nevű sógorával összeverekedtek. Mándruhamában Stelian

Mándru elővette kését és rátámadt rokonaira. Ion Misa, Spina Miorita, Moise Nastase, Ion Dobre, Spina és Eufrozina Moise megsebesültek. Ez utóbbi a sebesülés következtében meghalt. A gyilkos letartóztatták.

Nyomdai tanulólányt, etnikait, felvesz a Pásztor nyomda. Jelentkezés lapunk kiadójának hivatalában.

Anglia élelmiszer-bevásárlást eszközöl Jugoszláviában

Belgrád. (Avala). A belgrádi angol követ látogatást tett a jugoszláv kereskedelmi minisztériumban. A belgrádi angol követ közölte az illetékes ténnyezőkkel, hogy Anglia élelmiszereket és más terményeket, valamint érceket szándékszik vásárolni Jugoszláviától. A követ közölte, hogy ebben a kérdésben kereskedelmi bizottság

tesz majd látogatást Jugoszláviában. Ez a bizottság fogja megbeszélni a jugoszláv-angol kereskedelmi forgalom kibővítésének lehetőségét. Az angol követ már most közölte az illetékes jugoszláv körökkel, hogy a vásárolt árukat Angliában devizával fizeti meg, mint amilyenre Jugoszláviának szüksége van.

Angol hadijelentés az Északi-tengeren lefolyt repülőgép- és hajócsatáról

London. Reuter. — Az angol tájékoztató minisztérium legutóbbi részletes hadijelentése — így hangzik:

Másodrangú fontosságú tengeri akciósorozatunk során tegnap cirkálóink üldözőbe vettek egy ellenséges rajt, amely azonban az éjszaka sötétjében elmenekült. Az Északi-tengeren egy angol torpedóromból észrevett egy 1500 méter magasságban repülő német repülőgépet és tűz alá vette. A repülőgép bombát dobott a hajóra, amely azonban 300 méternyire a hajótól hullott vízbe. Ekkor még egy német repülőgép tűnt fel és avatkozott a harcban. Ez a második gép három bombát dobott le, amelyek azonban 800 méterre a hajótól a tengerbe estek. Közben ezt a gépet eltaláltuk és az le is zuhant. Az első gép ekkor bukórepüléssel támadott és újabb két bombája távesztett célt. Hajónk ezt a gépet is megsebezte, aztán a gép elmenekült.

Hasonló harc folyt le egy cirkálóránk és több német repülőgép között is. Hajóinkat egyetlen találat sem érte, viszont semleges országokból érkező jelentések szerint a német repülőgépek közül több nem tért vissza bázisára.

Ismét elsüllyesztették egy svéd gőzöst

London. Reuter. — Shetland sziget közelében egy torpedó elsüllyesztett egy svéd gőzöst. A legénység a mentőcsónakokba menekült. Az egyik mentőcsónak utasait egy angol hajó felvette, a másik csónakot eddig nem sikerült megtalálni.

Benes és Sikorszky táviraiváltása

(Párizs—Havas) Benes üdvözlő táviratot intézett Sikorski tábornokhoz a Párizsban megalakult lengyel kormány felé.

A táviratban kifejezte azt a reményét, hogy a Csehszlovákia és Lengyelország fel fog támadni és visszanyeri függet-

lenségét. A táviratra Sikorszky hasonló kívánságot tartalmazó sürgönyben válaszolt.

Folynak a tárgyalások a magyar-szlovák árucsereforgalomról

Budapest (MTI). A magyar szlovák árucseréi forgalom és fizetés szabályozására vonatkozó tárgyalásokat a magyar kereskedelmi minisztériumban

Mi történik a Balti-államokban?

Finnország kiűrti fővárosát, Észtországból forradalmi megmozdulásokat jeleznek.

Kedden este aláírták a szovjet-litván szerződést

Moszkva. (DNB.) Kedd este Moszkvában aláírták a szovjet-litván kölcsönös segélynyújtási szerződést. Litván részről a litván helyettes miniszterelnök, külügyminiszter és hadseregparancsnok, valamint a moszkvai litván követ voltak jelen az okmány aláírásánál.

Agyonlőtték az eszt miniszterelnök fiát — lemondott az eszt kormány

London. Reuter. Az angol hírszolgálati iroda jelentése szerint az eszt kormány tegnap váratlanul lemondott. Az eszt miniszterelnök fiát hat revolver lövéssel megölték. A Reuter szűkszavú fenti jelentésén kívül eddig más értesítés nem érkezett.

Vilnát visszaadják Litvániának

Moszkva. Tass. A szovjet-litván tárgyalások tegnap véget értek és az egyezményt a tárgyaló felek, és pedig orosz részről Sztalin, Molotov és Potemkin, litván részről Ursisk és Raktikis, valamint a moszkvai litván követ alá is írták. — A szerződés pontjai a következők: Vilnát visszaadják Litvániának. Mindkét szerződő fél kötelezi magát, hogy a másik szerződő félnek, ha azt harmadik hatalom részéről támadás érné, — minden részletre kiterjedő tevékenységet és gazdasági segítséget nyújt.

megkezdtek. Szlovák részről a delegáció vezetője Polyák szlovák meghatalmazott miniszter. A tárgyalásokat Nickel Alfréd magyar meghatalmazott miniszter és rendkívüli követ vezeti.

Roosevelt kijelentette, hogy nem közvetíti az európai háború ügyében

Washington, Associated Press. Roosevelt elnök tegnap fogadta a sajtó képviselőit, akik előtt cáfolta, hogy az európai háború ügyében közvetítésre készülne. Kijelentette, hogy ezzel kapcsolatosan hozzá nemcsak közvetítésre alkalmas békéajánlattal nem fordultak, de még csak ilyen irányú puhatolozás sem történt.

Küldöttség kérte Hitler-t, hogy állapítsa meg Knickerbocker állításai- nak helyességét

Berlin. (Reuter.) Knickerbocker ismeretes leleplezései a külföldre sibtolt vagyonáról egyre nagyobb hullámokat ver Németországban. A napokban katonai és polgári küldöttség jelent meg Hitler előtt és arra kérték, hogy a hadsereg érdekében indítson vizsgálatot és derítsen fényt az ügyre.

amelynek elnöke Abschitsch lett igazságügyminiszter.

A legutóbbi népszámlálás adatai szerint mintegy hatvankétezer német tartózkodik lett területen és ezek 2—3 hét alatt teljes számban Németországba távoznak.

A rigai és a többi lett kikötőbe már meg is érkezett az a tizennégy hajó, amely a lettországi németeket a Harmadik Birodalomba fogja szállítani.

Tallini hivatalos jelentése szerint az az eszt-orosz vegyesbizottság, amely az egyezmény határozatainak keresztülvitelének részletének megtárgyalása céljából ült össze tegnap befejezte megbeszéléseit. Tegnap aláírták azt a jegyzőkönyvet, amely az Észtországba küldendő szárazföldi csapatok és légerő elhelyezéséről szól, ma pedig a tengeri haderőre vonatkozó jegyzőkönyvet írják alá. Tallinba egyébként tegnap 4 orosz hadihajó érkezett.

Az olasz és francia lapok Daladier beszédéről

Róma. Stefani. Az olasz lapok vezető helyen foglalkoznak Daladier tegnap elhangzott rádióbeszédével. A beszéddel kapcsolatosan a Popolo di Roma azt írja, hogy az két kérdésre készült válasznak, és pedig 1) hogy mik Franciaország háborús céljai és 2) hogy milyen magatartást tanúsít Franciaország a Reichstagban elhangzott békejavaslatokkal szemben.

Ami az első kérdést illeti, a francia olasz lap, ez még Daladier beszéde után sem teljesen világos, de ugylátszik kettős célt követ, és pedig a teljes jóvávétel megszerzését a Németország által letitport államok számára és biztos garanciák szerzését arra, hogy többé hasonló akciók nem zavarhatják meg Európa békéjét. A Popolo di Roma igen nagy jelentőséget tulajdonít annak, hogy Daladier beszéde nem zárja ki a régebbi igazságtalanságok békés úton való helyrehozásának lehetőségét.

Rómában általában az a nézet alakult ki, hogy bár Daladier beszéde mereven elutasító volt, de mégis bizonyos mérséklet hatotta át, ami annak a jele, hogy az olyan békejavaslatokat, amelyek a fenti szempontok figyelembe vételével terjesztenek elő, Franciaország hajlandó megvizsgálni.

Párizs. (Havas.) A szerdai párizsi lapok vezércikkben foglalkoznak Daladier keddi esti rádióbeszédével. A Lee Matin szerint Daladier a német békével szembeszegezte Franciaországnak a békéről vallott felfogását. Amíg a német kancellárnak másfélóra volt szüksége ahhoz, hogy álláspontját megindokolja, — Daladier 20 perc alatt ismertette a francia szellemet, amely szerint a népek boldogságát és a tartós békét el lehet érni.

Milyen hadianyagokra van szüksége egy modern szárazföldi hadseregnek?

Szenzációs adatok a szárazföldi hadviselésről — Katonai szakértők véleményét ismerteti a „Romania” a szárazföldi hadviselés módszereiről

Minden teoria ellenére tény marad, hogy a háborút az a nemzet nyeri meg, melynek lehetősége van arra, hogy a front háta mögül ellássa a hadseregét.

Kétféle háború

A harci módszerek nagyon különböznek lehetnek és ezek a módszerek éppen sokféleségük nélkül fogva lehetetlenné teszik, hogy előre meghatározza valaki a hadiszükségleteket. — Mindenesetre az emberiség kétféle típusú háborút ismer: 1. szárazföldi védekezés-légi-támadó, 2. szárazföldi támadó és ugyanakkor erőteljes légitámadás. Egy hadsereg szükséges felszerelésére vonatkozó adatokat ezekben a típusú háborúkban érdekes módon ír le Posseny egy ez évben megjelent könyvében a totális háborúról. Ime néhány adat ebből a műből:

Agyuk, léghárítóágyuk, harcikocsik, repülőgépek, golyószórók

A szakértők számításai szerint a fent felsorolt harci eszközök bizonyos számúak kell legyenek egy adott frontszakaszon. Ilyenformán az eredmények a következők: 1. Golyószórók. Egy golyószórószakasz 13 méter frontot takar be két kilométer mélységben, ami azt jelenti, hogy száz kilométeres frontszakaszon 8—10 ezer jut és egy ezer kilométeresen 80 ezer. Kiszámítva azt, hogy egy év folyamán ezt az anyagot teljesen meg kell ujtani, részben a veszteség, részben az elhasználtság miatt, az következik, hogy egy ezer kilométeres fronton egy évben 160—200.000 golyószóró van szükség.

2. Tüzérségi ágyuk. Herr tábornok véleménye szerint egy védekező háború számára körülbelül 12.500 darab ágyura van szükség ezer kilométeres fronton és körülbelül 22.500 ágyura támadó háború esetén. A tüzérség veszteségei évente száz százalékosak.

3. Gyalogsági ágyuk. Armen gaud tábornok szerint egy kilométeres frontszakaszon 12 ilyen ágyura van szükség. Viszont Eimannsberger tábornok véleménye szerint 8—16 darab. Ebből az következik, hogy a védekező háborúra 8 ezer gyalogsági ágyu szükséges egy ezer kilométeres fronton, 16 ezer pedig a támadó háborúnál. A veszteség évente 80—90 százalékgig terjed.

4. Léghárító ágyuk. Ennél

a fegyvernemnél a védekezés és támadó háború szükségletei egyenlők. A különbség csak a veszteséglistán látszik, amelyet 50 százalékan állapítanak meg évente, ha védekező harcról van szó és száz százalékan, ha támadás áll fenn. A védekező háború szükséglete egy ezer kilométeres fronton negyvenezer darab és a támadó háborúnál mivel nagy veszteségre lehet számítani, még többre van szükség.

5. Harcikocsik. Minden hadosztálynak egy zászlóalj harcikocsira van szüksége. Egy jól felszerelt zászlóalj száz harcikocsiból áll. Posseny számításai szerint egy totális háborút véve alapul, ezer kilométeres front részére száz divízió védekező és kétszáz támadó harcikocsi kell. Ha ezekhez hozzávesszük a veszteségeket, úgy 25 ezer tankra van szükség évente a védekező háborúban és két német táborok véleménye szerint évente 28 ezer tank kell a támadó háborúban.

6. Repülés. Minden hadosztálynak legkevesebb 15 felderítő repülőgépre van szükség. Ezenkívül 15 repülőgépre van szükség védekezésre. Egy hadseregnek négyezer védekező és 8 ezer támadó repülőgépre van szüksége, százszázalékosan számítva a veszteségeket. Egy egyéves háború minimuma 8—16 ezer repülőgép között váltakozik ebben a kategóriában. Azonkívül 10 ezer-től 30 ezerig terjedő számú repülőgépre van szükség a tüzérség támogatásával. A bombázó repülőgépek és vadászgépek száma Eimannsberg szerint 50 százalékat kell kitegyék a repülőgép állományának. Ily módon védekező háború esetén 15 ezer bombavető-repülőgépre és 7500 vadászgépre van szükség, míg a támadó háborúban 65 ezer bombavető és 39 ezer vadászgép szükséges.

Néhány számadat

Összegezve az eddig elmondottakat, kiderül, hogy egy védekező háborúban a hadseregnek az év bármely percében, hogy fenntarthasson egy ezer kilométeres frontszakaszt, szüksége van a következők

Száz hadosztály, a következő felszereléssel: 80 ezer golyószóró, 15 ezer ágyu, 8 ezer gépfegyver, 25 ezer léghárító ágyu, 12.500 harcikocsi, négyezer felderítő repülőgép, ötezer bombavető repülőgép és 2500 vadászgép. Egy támadó háborúra pedig 100 ezer golyószóró, 22.500 ágyu, 16 ezer gépfegyver, 25 ezer léghárító ágyu, 40 ezer harcikocsi, 8 ezer felderítő repülőgép, 10 ezer megfigyelő gép, 22 ezer bombavető gép, és 13 ezer vadász repülőgép. Mivel a veszteségek rendkívül nagyok, — évente, szükséges, hogy a harcoló elem a fenti mennyiség

háromszorosával, vagy négy-szeresével rendelkezzen, hogy kellő pillanatban pótolni tudja a harcieszközöket.

Figyelembe véve ezeknek az anyagoknak fontosságát és drágaságát, megelégedtünk azzal, hogy csak néhányat, a legfontosabbat soroljuk fel. S így, ha a fentemlített számok tulzotnak is látszanak, Azonban ezek a számítások világhírű katonai szakértőktől származnak. Posseny, az idézett könyv szerzője kijelenti, hogy ezek a számok nem sokkal nagyobbak, mint a múlt háborúban elhasznált hadianyagok számai.

A Magyar Népközség felhívása

Ezúton ismételtén a legnagyobb nyomattal felhívjuk Biharmegye és Nagyvárad város magyar lakosságának figyelmét arra, hogy mindazok, akik 1924 évben történt összeírás alkalmával az állampolgársági névjegyzékből kimaradtak, de rendelkeznek a megkívánt törvényes előfeltételekkel, a július 27-én megjelent új törvény értelmében a legsürgősebben tegyék meg a lépéseket állampolgársági joguk utólagos elnyerése érdekében. Mivel az utólagos bejegyzés iránti kéréseket október 27-ig lehet csak benyújtani, viszont minden kérelmezőnek sokfajta hivatalos bizonylatot kell előzőleg beszereznie, kérvényéhez való csatolás céljából, mindazok számára, akik eddig bármely okból elmulasztották, hogy ügyükben eljárjanak, most az utolsó napok következnek az állampolgársági ügyük rendezésére.

A közönség tájékoztatására ismételtén közöljük, hogy utólagos bejegyzésüket mindazok kérhetik, akik 1. 1918 december 1-én román területen illetőségi joggal bírtak, 2. azóta semmiféle más állampolgárságot nem kértek, sem idegen utlevéllel nem utaztak. Hasonlóképpen kérhetik azok is az állampolgársági névjegyzékbe való felvételüket, akik ezeknek a feltételeknek megfeleltek ugyan, de akár közigazgatási, akár bírói úton előző kérésüket azon a címen utasították el, hogy a kérelmet elkésve terjesztették elő vagy nem csatoltak megfelelő iratokat.

Figyelmeztetjük a lakosságot arra is, hogy az eddigi, megelőző állampolgársági összeírások, mint pl. ez év tavaszán is történt, csak ideiglenes és tájékoztató jelleggel bírtak, tehát most azoknak is ismét jelentkezniük kell, akik ezeken az összeírásokon már előbb jelentkeztek.

A Magyar Népközség irodája a hivatalos órák alatt, minden délelőtt 9—1 óra kö-

zött a magyar lakosság rendelkezésére áll és minden tekintetben felvilágosítással, tanácsal szolgál.

Dr. Soós István, elnök.

Arvay Árpád főtitkár.

Október 23-án kezdődik Nagyváradon a pre-ilitárok sorozása

(Nagyvárad). A katonai előképzős nagyváradai parancsnoksága közli:

Az 1921 évben Nagyváradon született ifjak, akik az 1943-as korosztály katonai előképző s kontingenst alkotják és 1939 november elsején tartoznak bevonulni — a katonai előképzésről szóló törvény 2. szakasza alapján kötelesek orvosi vizsgálatra jelentkezni a városháza első emeletének 15—16 számú szobájában, október 23—27 napján a következő sorrendben:

1939 október 23-án délelőtt 9—11-ig az A, B, C kezdőbetűsök.

23-án délután 3 és 6 óra között D, E, F, G.

24-én délelőtt 9—11-ig H, I, J, K.

délután 3—6 között L, M, N, O.

27-én délelőtt 9—11-ig P, R, S kezdőbetűsök,

délután 3—6-ig T, U, V, W, Z kezdőbetűsök.

Az orvosi felmentésre vagy halasztásra javasolt ifjak október 30 és 31 napjain tartoznak katonai felülvizsgálatra jelentkezni az alfelügyelőség helyiségében (Alexandri utca 3 szám) működő felülvizsgálati bizottság előtt. Azok ellen, akik a kitűzött napokon nem jelennek meg, a törvény teljes szigorával lépnek fel. A Mitache alezredes, a katonai előképzés nagyváradai alparancsnoka.

Kedden hajnalban kivégezték Govor Pált, a kolozsvári rablógyilkost

Utolsó kívánsága fiának küldött üdvözlét volt a rablógyilkosnak

(Kolozsvár.) Kedden hajnali 4 órakor a kolozsvári ügyészségi fogház udvarán végrehajtották a golyó általi halálos ítéletet Govor Pál 57 esztendősen rovtottmultu bűnözőn, özvegy Kilin Mihályné kolozsvári asszony gyilkosán.

Gavora első „látogatása”

Govor Pál az elmúlt év folyamán két ízben is szerepelt Kolozsvár bűnügyi krónikájában. 1938 április 4-én éjszaka behatolt özvegy Kilin Mihályné jómódú hóstáti asszony lakására és 200 ezer lei zsákmánnyal nyomtalanul eltűnt. A rendőri nyomozás akkor eredménytelen maradt. Valószínűleg özvegy Kilin Mihályné sejtette legkevesebbet, hogy Govor Pál megismétli a betörést, amelynek ezuttal tragikus következményei lesznek.

Október 20-án éjszaka Govor Pál ott ült lesben a Kilin ház sötét padlásfeljárójában. Két nappal azelőtt özvegy Kilin Mihálynétől egy fejszét lopott és — minden eshetőségre készen — azt szorongatta a kezében. Már jóval elmúlt éjfél, amikor elindult a lépcsőkön, az udvar felé, a padlás ajtaját azonban a cseléd időközben bezárta és Govor Pál terve nem sikerült. Két napig ült a betörő a padláson, amikor október 22-én este újabb lehetőséget látott a rablás végrehajtására. A padlásajtó ezuttal nyitva volt. Govor Pál észrevétlenül belopódzott özvegy Kilin Mihályné hálószobájába és az ágy alá rejtőzött. Onnan figyelte, amint az öregasszony kenyeret és pálinkát adott a mosónőnek, még egyideig tett-vett a szobában, aztán lefeküdt és elaltotta a villanyt. Govor Pál addig várakozott, amíg az asszony lélegzetvételéből sejtette, hogy áldozata már mélyen alszik. Azután óvatosan kibújt az ágy alól és a régimódi divány felé osont, amelynek támlája mögött pénzt sejtett. Tavasszal is onnan zsákmányolta a 200 ezer leit.

Hogyan történt a véres bűntény?

Özvegy Kilin Mihályné felriadt. A rémületnek csak egyetlen hangfoszlánya bugygyant ki a száján, mert Govor Pál már ott termett és fojtogatni kezdte. Talán tusakodásban ötlött fel benne a gondolat, hogy végez az áldozattal.

Több hatalmas csapást mért a fejszével özvegy Kilin Mihályné fejére. Az asszony pusztán kézzel védekezett, kezeit összevagdalta az éles szerszám, de Govor Pál fejszéje könyörtelen biztonsággal csapott le újra és újra s az öreg nő szétrozcolt koponyával, holtan zuhant vissza az ágyra. A gyilkos még egy párnát dobott a halott arcára, aztán magához vette a pénzt, a lakást bezárta, a fejszét az udvar kutjába dobta, majd ismét eltűnt.

Letartóztatják a rablógyilkost

Két hónappal később Govort letartóztatták egy rendőrileg nyilvántartott nő Margineanu-ucca 2. szám alatti lakásán. A rablógyilkos itt ült tanyát és a külvárosi szobát pazar kényelemmel rendezte be, telt a rablott pénzből.

Amikor a detektívek elfogták, Govor inkább csodálkozott, mint megriadt:

— Csak azt nem értem — mondogatta, — hogyan bukkantak az urak a nyomomra.

HALALOS ÍTELET!

A bűntény május 4-iki tárgyalásán sem tört meg az elvetemült ember. Csak akkor változott meg kissé az arca, amikor a tanács elnöke felolvasta a halálos ítéletet. Govor Pál hivatalból kirendelt védője, Bartha Ignác dr. felfolyamodást jelentett be a Semmitőszékhez, a mely mint indokolatlant, — a beadványt 1938 július 24-én

elutasította. Most már csak egyetlen út nyílt Govor Pál számára, a királyi kegyelem. Ezt az utolsó lépést is megtette Bartha dr. védőügyvéd, bár előrelátható volt, hogy az elvetemült gyilkost még a legfelsőbb jóindulat sem méltatja kegyelemre. Julius 25-től a kegyelmi kérvény sorsát illetőleg sokáig semmit sem lehetett tudni. Az elmúlt hónapban olyan hírek érkeztek Bucurestiből, hogy az igazságügyminiszterium Govor Pál kérvényét a bekért ügyészégi jelentések alapján, kedvezőtlen véleményezéssel terjesztette fel a királyi udvarhoz.

Vasárnap délelőtt Öfelsége kabintirodája közölte a kolozsvári táblai főügyészéssel, hogy a kérést elutasították.

Kitűzik a kivégzést

A kolozsvári ügyészségi hatóságok nyomban érintkezésbe léptek a nagyenyedi fogházzal, ahova Govor Pált a halálos ítélet kihirdetése után elszállították. A fogházigazgatóság intézkedésére a rablógyilkos egy rabszállító kocsi-ban a vasárnap esti személyvonattal elindult Kolozsvár felé. Govor hétfőn hajnalban érkezett meg Kolozsvárra. Időközben az igazságügyminiszterium távirati utasítása is megérkezett a kolozsvári táblai főügyészhez. Ennek értelmében hétfőn délután Rosca Nicolae táblai tanácsos elnökletével értekezletet tartottak, amelynek résztvevői: Criveanu Alexandru táblai főügyész, Bartha Ignác dr. védőügyvéd, Hossu Stefan dr. törvényszéki orvosszakértő és Hodis Ioan fogházigazgató a büntető-perrendtartás 520. szakasza alapján megállapították, hogy az ítélet jogerőre emelkedett, tehát ezt 48 órán belül végre kell hajtani. A bizottság ezután az ítéletvégrehajtás módjait is részletesen megbeszélte s a kivégzést kedden hajnali 4 órára tűzte ki.

A halál árnyékában

Govor Pál ezalatt az ügyészségi fogház 34-es cellájában várta sorsát. Az utolsó óráit élő rablógyilkos keveset evett

inkább dohányzott. Meglehető nyugalommal beszélgetett lelkészével Bherman Iosif dr. görög katolikus pappal, aki ugyiszólván az egész hétfői napot és éjszakát az elítélt cellájában töltötte.

Hajnali fél négy. Künn kellehetetlen egyhangúsággal záporoz az eső. A fogháziródban már együtt ül a hivatalos bizottság: Rosa Nicolae táblabíró, Criveanu főügyész, Bartha Ignác védő, hosszú fehér orvosi köpenyben Hossu dr. a hivatalos orvos, Hodis Ioan fogházigazgató, Ilescu Romulus rendőrtiszt, Rapeanu Grigore, a soros ügyész, Varna Victor fogháztitkár, Vanea és Nagy tisztviselők és Pop Ioan főfoglár. Pop 15 perccel 4 óra előtt parancsot kapott az elítélt elővezetésére. A bizottság a fogház szűk sétáudvarára megy és ott fogadta a kivézenyelt csendőrszakasz parancsnokának jelentését.

A KIVÉGZÉS...

A sötét udvart egyetlen erős fényű lámpa világítja meg, de a fény csak nehezen tör utat a zuhogó esőben. Öt perccel 4 óra előtt az udvar bejáratánál feltűnik Govor Pál, négy fogházőr és a lelkész kíséretében. Cinikusan nézi végig a bizottságot és némán halad tovább az udvar sarkáig. Itt Farcu ítéltáblai tanácsjegyző megállapítja az elítélt személyazonosságát. Govor Pál a feltett kérdésekre nyugodt hangon válaszol.

— Govor, 57 év, született a Szamosmegyei Alsószoporon, büntetve volt, magyarországi illetőségű.

Nagy csend van. Gherman dr. lelkész felteszi az előírt kérdés:

— Govor Pál. Azonkívül, hogy Istentől bűnbocsánatot remél, mi az utolsó kívánsága?

A gyilkos kis szünet után válaszol:

— Egy fiam van Magyarországon, Iváncsa községben, Fejérmegyében. Közlőjk vele, hogy meghaltam.

Govor Pál többet nem mondott. Rosca Nicolae elnök jeladására az udvar sarkában felállított cölöphöz kötozik be, majd a vezényszóra eldördül a sortűz. Míkor a löporfüst eloszlik, a rablógyilkos teste már élettelenül összeroskadtan áll a cölöp vonalában. Hossu dr. törvényszéki orvos megállapítja, a beállott halált, a kivégzést jegyzőkönyvre veszik és 10 perc múlva már ismét üres az udvar. A cölöpon még ott van Govor Pál teste, mellette két esőcsuklyás fogházőr teljesít szolgálatot. Reggel hat órakor érkezik meg a koporsó a fiatalok fogházából. A temetkezési intézet emberei koporsóba teszik a tetemet.

A rablógyilkos temetése gyors és drámai. Négy ember viszi a koporsót, utána a lelkész halad a fogház hátsó udvara felé. Itt földelik el Govor Pált és vele együtt Kolozsvár bűnügyi krónikájának egyik legvéresebb nnn

Arai a halál...

Nyújtózz meg és riadj föl,
Szegény, vonagló álmu gyermek:
Alvó, vén, emberes Föld.
Valami rontó csoda vert meg,
Valami álom-babona
S arcodon gyilkosan tepernek
Rémületeknek katonái,
Rémületeknek gyilkosai
Fájdalmat a szívedben s fájni.

(ADY ENDRE:
A FÖLD ÉBRESZTÉSE)

Régen, amikor a szüret nem volt annyira rideg és száraz közgazdasági esemény, mint napjainkban a szüretnek is megvolt a maga romantikája. A tavasz hozta el az újjászületést a lélek felujjongását és a termelő mag kicsirázását, a nyári alászába érte az életet a szőlő és a sziv boldogan nyílt széjjel, hogy befogadja az áldást.

Az ősszel együtt jön a hervadás a fák lehullajtják leveleiket, nehéz eső és köd esik rá hegyre és síkságra, kezdődik a természet haldoklása. Miként a haldoklónak is van néhány józan és mosolygó perce, úgy az ős is vigasztalásul adja a szüretet, mielőtt végképpen elmullik.

Illő is, hogy a legősibb és legnemesebb ital, a vidámságot adó bor jókedvben szülessék. Hangos volt a szüret, szólt a muzsika az emberek nagyot ettek és ittak, rózsaszínű mámor feküdt szőlőtőkére, présházra, pincére, hordora. Persze mindez abban az időben volt, amelyre már csak a nagy öregek emlékeznek és amelynek emléke egyre inkább belevész valamilyen fojtó és fájó ködbe.

Mostanában a szüret nagyon is rideg közgazdasági esemény minden lira és romantika nélkül. Sok pénz és még több reménység fekszik a szőlőben, rettegve gondol arra, hogyha bőséges a termés, nagy a kínálat és olcsóbb lesz a bor, mint a szódavíz. Ujabban az a gond is ráfekszik a lélekre, hogy hiszen fogyasztó, mert aki bort iszik, most csukaszürkében van. A bor csak békés, nyugalmas egészséges korban fogy, a mostani kor pedig nem nevezhető békésnek, nyugalmasnak — és egészségesnek.

Ahol házak roppannak össze és hajók süllyednek a tenger fenekére, ahol ahol szörnyű sebeket vág a gránát az édes anyaföldbe és ahol temetetlen holttestek jelzik az országut irányát, nincsen jókedv, nem isznak bort az emberek, 1939 őszen a halál szüretel vörösbarnán is vörösebb vérből és nem mosolygó szőlőfürt kerül prés alá, hanem fiatal emberi élet.

Fekete szüretre készülnek idén a hegyek alján, völgyek mentén. Nem huz a cigány vidám nótát, nem születnek derűs tréfák hajnalba nyuló éjszakákon, sietni kell a fürtök leszedésével, mert a munkást a

gazdával együtt minden percen behihatták katonának. — Megtölteni a hordókat, amilyen gyorsan csak lehet, nehogy a tőkén maradjon a szőlő mert keringenek már a magasba az iszonyú gépmadarak, — amelyeknek bombái jobban pusztítják el a termést mint a peronospora, meg a lisztharmat.

Nincs idő most vigadni, hoszu pohárköszöntőket mondani torokba szorul az előkivánczózó dal is, mert kinek is van ilyenkor kedve nótázni. — Amilyen gyorsan csak lehet, elrejtteni a bort a pincébe, amely egyben gáz- és légvédelmi fedezék is. Azután várni, várni, tartani az édes bort, mert most nem lehet szállítani más országokba. Tengeraltjárók leskelődnek a nagy kék vizen a bort vivő hajóra, ágyutörök ásítanak a robogó vonatra, szuronybozót állja utját a kocsinak. A bor pihen és várja mikor lesz megint egyszer öröm a világon.

Fekete szüretre készülnek künn a nagyvilágban is, azok a zöld íróasztalokon, amelyeken papirokon szüretelik le a gyűlöletet, pusztítást s rombolást. Télen, a jólfutott vezérkari, miniszteri, és nagykövetségi irodákban megcsinálták a költségvetést, kiszámították a tervek és amikor eljött a tavasz, elültették az ártás és rontás tőkéjét. A napsugaras hoszu nyáron öntözgették, erősítették, időnként megtisztították a rá tapadó jóakarattól, permetezték, nehogy a békevágy kikezdje a gyenge leveleket, félve tekintettek a magasba, mert a haragvó jég elverheti a fekete szemeket s akkor kárbavész az egész munka. Így jutottak el az őszhöz, amikor már érett a „halál szőlője” és kezdődhetik a szüret. Nótát fúj majd a gépfegyver és a felrobbanó akna, mámort hoz a sok hazug szó és nyomtatott betű ékes dikciót ad a rádióból előharsogó vészes fenyegetés és tréfában sem lesz hiány, mert bizony elég tréfás látvány a rengeteg kéz meg láb nélküli ember, szétszaggatott testű ember. Pincét is kapunk eleget, jó erős Maginot és Siegfried betonpincét és hozzáértő közgazdászok pontosan kiszámítják a fekete szüretnek a várható hozamát, hasznát és világszerte hatását. Jó gazdák vannak Berlinben, Moszkvában, Londonban és Párisban, alaposan előkészítették az 1939-es ember-szüretet, nincsen itten semmi hiba.

A természet örök játékát megreformálta a zseniális ember. Az ős utolsó pazar ajándéka a szőlő érése és szüretelése a lassu haldoklásban még egyszer felszikkasztó élet, amely azután elpihen hosszu télen át.

a megújuló tavaszig, már a múlté. Az idei ős maga a halál, melyből nincsen feltámadás. Most nem jön nyugodt tél amelyet reménykedve és bizakodva teleltünk át, hogy aztán az első langyos napsugárra újjászülessünk. Mint ahogy félünk az ősztől, ugyanúgy félünk a téltől és tavasztól. Nincsenek már reményeink. Miben

reménykedjünk? — Milyen tavaszt várunk. Milyen magot ültessünk el és lesz-e dolgozó kéz amely elvetheti a magot?

Fekete őszen fekete legények fekete leányok szüretelnek és felettük szomorúan fúj a kegyetlen szél. Szép piros vér csorog a hordóba és a részeg halál kerekedik duhaj táncra a halott szőlőhegyeken....

„India nem vehet részt kapitalista országok háborújában”

A moszkvai sajtó külön figyelmet szentel a Szovjet Távirati Iroda jelentésének, amely szerint az indiai nemzeti kongresszus vezetői még nem körvonalazták álláspontjukat az európai háborúval kapcsolatban, hanem továbbra is az angol kormány nyilatkozatát várják az angol háborús célokról. Nehru, a kongresszus párt

vezére, a következőket jelentette ki:

— A kongresszusnak nézete szerint tudni kell, hogy milyen hatással lesz a háború India jövő helyzetére. A kongresszus azért követelte, a háborús célok ismertetését, mert India nem vehet részt kapitalista országok háborújában. (MTI).

Hetvenmillió szarvasmarha van az USA-ban

A lovak száma fogy, a juhoké és a sertéseké emelkedik

Newyorkból jelentik: A wasingtoni szövetségi statisztikai hivatal most tette köze az állatösszeírás végső számait. E szerint az Unió loállománya 11 millió, öszvér 4.4 millió, — szarvasmarha 65.9 millió, sertés 44 millió és juh ötvenkét millió. A lovak száma évről-évre fogy, ugyszintén a szarvasmarháké, különösen a Kansas, Oklahoma, Texas és Nebraska államokban. Juhok és sertések száma emelkedik.

Az Egyesült Államok legjelentősebb állattenyésztése Mr. Milleré, Los Angelesből 50 mérföldnyire. ezen az egy farmon egyedül

24 ezer szarvasmarha és 63 ezer sertés van.

Az egész állattenyésztés mechanizálva van. Ugy a takarmány elosztását, a helyiségek tisztítását és általában minden elképzelhető munkát gépek végzik.

Miller üzeme teljesen ökonómikus, mert minden termékét ő maga adja el. A trágyát is maga használja fel az állattenyésztéssel kapcsolatos kerti gazdaságban és narancstelepén. Mellette van egy tyukgazdaság melynek létszáma

meghaladja a hatszázezret és naponta mintegy 340 ezer tojást produkál.

A legérdekesebb tyukfarmja mégis Mr. Smithé, akinek tyukfarmja Newyork város kellős közepén van egy négyemeletes bérpalotában. Ennek a John

Smithnek mindössze tízezer tyukja van, az egész üzem elátását gépek segítségével ő maga intézi. Van egy költségpe, mely egyszerre 52.000 tojást tud kikölteni.

Kaliforniában van egy tyukváros is: Petaluma, amely többek között arról híres, hogy

a város uccáit és közttereit mindenütt márványból faragott tyukok díszítik.

Nem csoda. Petalumában minden ember tyukból és tojásból él. A város lakossága nyolcezer s minden lélekre — beleértve a csecsemőket is átlagosan öt-száz tyuk esik. A világ legnagyobb költségpeit itt vannak. Egy-egy ilyen költségpe évi kapacitása 7 millió tojás.

A legegészségesebb tejet a Wocker-Gordon és társa newyorkmellei tehenészetete hozza forgalomba. Itt egész különleges fejési eljárással kikerülő tejet nem kell sem sterilizálni, sem felforralni.

2 órai

könnyű reggeli áru-sírói munkával havi

1000—1500

leles biztos keresethez juttatunk megbízható munkanélküli nőket és férfiakat. Cím a kiadóban

120 ezer németet telepítenek át a balti államokból a német birodalomba

A Litvániában élő németeket is repatriáltatják Keletporoszország, Pozen és Keletgalícia az új haza

Az „Universul” berlini tudósítója jelenti:

Mint ismeretes, Németország közbeiepett úgy a lett, mint az eszt kormányoknál, hogy a két kormányval való együttműködés alapján valószínűsítik meg a két országban lakó németeknek a német hazába való visszatelepítését.

Az elmúlt szombaton Riga, hétfőn pedig Reval is elfogadta a német javaslatot. A német kívánság szoros összefüggésben van a Hitler által néhány nap előtt hangoztatott feltételekkel, amelyekben körvonalazta Európa pacifikálásának módjait. A jól informált német körök először azt hitték, hogy a népességcsere csak később fog sor kerülni. A revali és rigai akció azonban azt mutatja, hogy ez a feltevés a balti államokkal kapcsolatosan nem állja meg a helyét, különösen hogy, amint hírlik, Németország ugyanezt a kívánságot fogja Litvánia elé is terjeszteni, amint a szovjet-litván tárgyalások befejezt nyertek.

A balti államokban lakó németek repatriálása gyorsított tempóban történik meg, ami látható abból is, hogy Rigába négy, Libauba, Lettország kikötőjébe pedig két német személyszállító hajó érkezett az első német emigránsok elszállítására. A tempo meggyorsítását azzal okolják, hogy ezzel elejét veszik mindenféle

gyó németek vagyonának megállapítására. A vagyon, amelyről szó van, másfél milliárd márkát tesz ki és már ebből a számadatból is világosan kitűnik, hogy milyen nehéz probléma előtt áll a vegyes bizottság.

Ami a német kormányának a hazatérő németekre vonatkozó terveit illeti, félhivatalos értesülések úgy szólnak, hogy ezeket Keletporoszország és Pozen volt német vidékeire telepítik, valamint Galiciának a németek birtokába került részeire. Amiből nyilvánvaló, az is, hogy az ide telepített lengyeleket a megalkotandó új Lengyelországba fogják áttelepíteni.

Bizonyos, hogy nagyarányú népvándorlásról lesz szó, mert hiszen Lettországban 66 ezer, Észtországban 15 ezer és Litvániában 40 ezer német él és úgy számítják, hogy ezek valamennyien eleget tesznek majd az áttelepítésre vonatkozó felszólításnak.

Német körökben megállapítják még azt is, hogy az áttelepítés

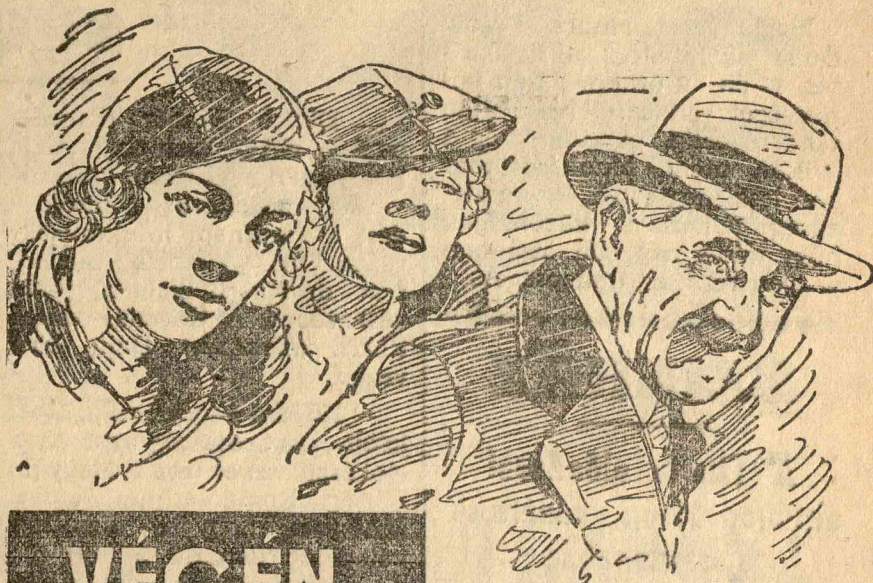
nem a szovjet-német szerződés alapján történik, mert ez az érdekközösségi határt kizárólag csak a volt Lengyelország területére állapította meg.

Elbocsátották a németeket a lett hadseregéből

(Riga. DNB). A lett hadseregben szolgáló németeket azonnali hatállyal elbocsátották. Ugyancsak elbocsátották állásukból azokat a németeket, akik eddig állami hivataloknál és a községi hivataloknál működtek. A lett igazságügyminiszter külön bizottságot szervezett s ennek a bizottságnak a célja, hogy a német áttelepítéseket gyakorlatilag keresztül vigye. Az eddigi jelentések szerint mintegy 65 ezer német hagyja el Lettország területét.

Német hadijelentés

(Berlin. DNB). A német nagyvezérkar legújabb hadijelentésében megállapítja, hogy október 7-től a német nehéz és könnyű tengeri haderők és légierők haditevékenységet fejtettek ki az Északi tenger északi részén, ahol több ízben felvették a harcot az angol hadihajókkal, amelyeknek jelentős kárt okoztak.

VÉGÉN CASATTAN AZ OSTOR

Az Állami Sorsjáték IV. osztályának a húzása gazdagságot hoz azoknak, akik állandóan játszottak a Sorsjátékon és türelmük volt, hogy kivárják ezt a nagy eseményt.

OKTÓBER 15.-én

az Állami Sorsjáték a játékosok között szétosztja
236.800.000 lelt

Ujtsa meg sorsjegyeit. Akik az előző osztályokon nem játszottak, kérjenek felvilágosításokat a sorsjegyáruháztól, milyen feltételek mellett vehetnek részt a IV. osztály húzásán.

SEMMIFÉLE ADOT
SEM VONNAK LE
A NYEREMÉNYEK
BOL

Állami Sorsjáték

Nagyvárad anyakönyve

SZÜLETÉSEK:

Lij Livia, Keller Péter, Weinsein Ágnes, Kovács Anna, Sarkadi András, Oláh Anna, Giulai Ileana, Lipó Ede, Wolf Edit, Szokol Ferenc, Csányi Matild, Gherdan Leonora, Dallos Loránd, Jenei János, Stern Katalin, Abrahám András, Kovács Margit, Stanciu Dumitru, Csáko Katalin, Fried László, Feig Tibor, Bartyule János, Nagy Marie, Popovici Sándor.

HAZÁSSÁG:

Encsel Márton — Korn Berta, Papp Elek — Zsetnyánszky Ilona, Szűcs László — Farkas Anna, Molnár László — Hegedűs Margit, Salcai József — Pandi Julia, Imre József — Exner Eliz, Klein Miklós — Markovics Anna, Nagy Rudolf — Gecző Irma, Jancu Gheorghe — Radici Anna, Suciu Gheorghe — Pop Iuliana, Széle Dániel — Ács Katalin, Kraus Béla — Telcs Anna, Karalyos Gyula — Baľog Erzsébet, Neumann Miklós — Kiss Erzsébet, Böszörményi Sándor — Székely Mária, Blau Árpád — Löwinger Mária, Darvasi Gyula — Zigman Emma, Tincă Anton — Kolozsvári Piroška, Szabó István — Serban Zsuzsa, Fried Saminél — Berger Magda

dr Bleyer Sándor — Faragó Anna, Farkas Sándor — Feig Margit.

HALALOZÁSOK:

Popa Cornelia 2 hó, özv. Bereczky Józsefné 57 év, Szabó Józsefné 56 év, Sternberg Gábor 80 év, Schwartz Márton 67 év, Herskovics Sándor 38 év, Petri János 9 nap, Furák István 57 év, Somlai Jenő 78 év, Mándru Sofia 20 év, Negrăean Ioan 4 és fél hó, Szatmári Irina 38 év, Oteleac Ioan 56 év, Erdei Gheorghe 50 év, Szokol Ferenc 5 perc, Groza Petru 37 év, Sandberg Márton 44 év, Perei István 75 év, Lăzar György 72 év, Flitan Petru 25 év, Benczik Margit 16 év, Rosenberg Vilmos 33 év, Jámbor Lajos 61 év, Nyári Károly 61 év, Izrael Mihályné 73 év, Lescarec Emeric 39 év, Nichita Györgyné 64 év, Filip Mihályné 59 év, Bradea Mihai 15 év, Zifcsák Teréz 57 év, Weinreb Lajosné 58 év, Grünberger Márton 69 év, Popa Ioan 20 év.

A légvédelmi kurzusok sorrendje

13. okt. 13-án a V, Z betűsök, 14. Október 14-én az B betűsöktől K betűig kezdődő nevek, akik az előző számukra kijelölt előadásra nem voltak jelenek.

Őszi időnyre

szövet maradékok

egész öltöny, kabát és kosztüm méretben is, valamint vászon- nemű abrosz, törülköző, damaszt maradékok nagyon olcsó árban érkeztek

Steiner maradékoshoz

Calea Victoriei 3. udvarban balra.

utólagos megfontolásnak.

Bizonyos, hogy a két balti kormány a megszokott opciós módszer alkalmazásához ragaszkodott. Ezt Németország is elfogadta azzal, hogy az opciós eljárást a leggyorsabban le kell bonyolítani. Lettország azzal okolta meg a németek számára adandó opciót, hogy teljesen tisztázni kívánja a kérdést magukkal a kivándorlókkal szemben is és meg akarja akadályozni, hogy a most távozó németek valaha is visszatérjenek Lettországba, vagy igényekkel léphessenek fel vele szemben.

Ezért közös bizottságot jelöltek ki a Lettországot elha-

Meghívó. A Munca și Voie Buna szombaton, 1939 október 14-én 9 órakor szép ünnepséget rendez. Műsor után tánc reggelig. Az ünnepség a Wilson utcai Munkásotthonban lesz megtartva. A rendezőség felkéri a közönséget, hogy minél nagyobb számban vegyen részt az ünnepségen.

SZINHÁZ

A Thalia előadásai október 15-én, vasárnap a színházban

Vasárnap, e hó 15-én egy napra újra átjön a Thalia prózai együttese, s e napon három előadást tart a színházban. Délután 3 órakor „A szerelem gyümölcse” kerül színre olcsó helyárakkal. Délután 6 és este 9 órakor pedig Henry Bernsteinnak a világhírű színműírónak briliáns darabja. A tolvaj szerepel a műsoron.

A tolvajt a színház bérlet-szünetben mutatja be ugyan, de azért a bérlok helyeit szombat délig fenntartja a pénztár. Azok a bérlok tehát, akik rendelkez bérlet helyeiket fenn óhajtják tartani, péntek délig szíveskedjenek ezen szándékukat a pénztárnál bejelenteni. Egyébként a fenti három előadásra csütörtökön kezd már árusítani az elővételi pénztár a jegyeket.

A színház vasárnapi műsora: Vasárnap délután 3. A szerelem gyümölcse. — Olcsó helyárakkal.

Vasárnap délután 6. — A tolvaj. — Rendes helyárakkal.

Vasárnap este 9 — A tolvaj Rendes helyárakkal.

Rádió műsor

Péntek.

BUCUREȘTI. 7.30 Ritmikus torna, rádióhíradó, reggeli hangverseny, háztartási, orvosi tanácsok. 13 Időjelzés, időjárás, kulturális hírek, sport, vízállásjelentés. 13.10 Déli hangverseny közvetítése. Közben: Sporthíreknek adása. — 13.40 Gramofonlemez. 14.15 Hírek, időjárásjelentés, rádióhíradó. 14.30 Gramofonlemez. 15 Hírek. 16.45 Előadás. 19 Gramofonlemez. 20.35 A Rádiózenekar hangversenyének közvetítése. 22 Hírek. 22.15 Lemezek. 23 Hírek. 23.15 Könnnyű zene. 23.45 Hírek.

BUDAPEST I. 7.45 Torna, hírek, gramofon. 8.20 Étrend. 11 Hírek. 11.20 és 11.45 Felolvasás. 12.10 Vízjelzőszolgálat. 13 Déli harangszó. 13.10 Szalonzene. 14.30 Országos Postászenekar. 17.15 Diákfélóra. 18.15 Magyar—oroszlóra. 18.40 Sportközlemények. 18.55 Cigányzene. 19.45 Juhász Gyula antológia. 20.25 A rádiószalonzenekara. 21.30 Lévai est. 23 Táncclemezek. 24.20 Cigányzene.

SPORT

— Hirsch Elemér a vasárnapi NAC—Victoria CFR (Iasi) mérkőzés bírója. A Szövetség megejtette a bíróköl-dést a vasárnapi mérkőzésekre. A NAC—Victoria mérkő-zést dr Hirsch Elemér (Csőves) vezeti. A Crisana, resicai RMTE mérkőzést Daju bíró vezeti.

— Kovács ismét válogatott jelölt. A Szövetség erőteljes előkészületeket tesz a Magyarorszag—Románia mérkőzésre. Ismeretes, hogy a bizottság válogatott keretet állított be. A keretbe most bevonták Kovács Kopeket, a ploesti Tricolor, hajdan a NAC válogatott játékosát.

Elesett a fronton Speicher, a Tour de France kétszeres győztese. (Páris). A francia rádióállomások híradása szerint a nyugati fronton hősi halált halt Georges Speicher, a világhírű kerékpáros. Speicher kétizben is a Tour de France győztese volt.

A Carpatia kontesztál, mert Kotormányi kézzel nyomta be a gólt. A vasárnapi mérkőzés után már jelentettük, hogy a Ripensia—Carpati meccsen a győztes gólt Kotormányi kézzel nyomta be. A kontesztációnak természetesen nem lehet sikere, mert amit a bíró megítél, az — gól.

Nagyvárad városa társadalmi gyűjtést indít a koncentráltak családjai érdekében

Péntekre összehívták az egyházak és jótékonyági egyesületek vezetőit

(Nagyvárad). Cikkeink nyomán Chirilă Augustin polgármester elhatározta, hogy akciót indít a katonai szolgálatra bevonult családfevntartók családtagjainak társadalmi uton történő segélyezése érdekében. Az akció lebonyolításával és irányításával a polgármester dr Gherman Victor alpolgármestert bízta meg. Dr

Gherman alpolgármester péntekre előkészítő megbeszélésre hívta össze a helybeli egyházak, jótékonyági egyesületek és a sajtó képviselőit, hogy az akció részleteit megbeszéljék.

Az ármximálás ügyében Chirilă polgármester elnöklése alatt ma reggel 9 órakor ülés lesz a városházán.

Agyonlőtték a csend- őrök a gyilkos bucovinai haramiát A veszedelmes bandita egy nappal előbb megölte feljelentőjét

(București). Csernovitzi jelentés szerint a csendőrök Dumitru Zahariucot, a hírhedt haramiát rövid közelharc után agyonlőtték.

Dumitru Zahariuc végigfosztogatta az egész megyét és gyilkosságtól sem riadt vissza. Mikor megtudta, hogy Haralambie Stefan feljelentette a hatóságoknál, elhatározta, hogy végez vele.

Egy esős éjjel a kerten keresztül belopódzott a házába és álmában akarta megölni. Haralambie azonban még fenn volt és élet-halál harc indult meg a szerencsétlen ember és a haramia között. Haralambiet másnap holtan találták. A haramia szívenszur-

ta. A csendőrök a kutatására indultak és egy elhagyott házban meg is találták. A csendőrök felszólítására előrántotta fegyverét, azonban a csendőrök is fegyvert fogtak és a csendőrök gyorsabbak voltak. Rövid közelharc után a haramia sérülten esett össze. Beszállították a kórházba, ahol rövidesen kiszervezett.

A volt városi szőlőtelep mellett (Str. Stroiescu), a nagyalomástól alig 5 percrenyire, több, ház építésére is kiválóan alkalmas földterület eladó. Értekezni a tulajdonosnál d. e. 8—10-ig Str. Francea 12

Felhívás

1. Olvasóinkhoz!

Miután lapárusainknál is teljesen beszüntettük a kihitelezéseket, ezúton kérjük fel azon t. Olvasóinkat, akik árusainkkal szemben bármily csekély összegű hátralékban is vannak, hogy tartozásukat a legsürgősebben egyenlítsék ki, mert másképp az árusok sem tudnak eleget tenni fizetési kötelezettségeiknek, ezáltal pedig a lap további küldése veszélyeztetve van.

Halálos vonatgázolás Nagyszalontán

(Nagyszalonta). Halálos vonatgázolás történt tegnap Nagyszalonta állomásán. A 3213. számú motorosvonat, amelyet Benj Teodor nagyváradi mozdonyvezető vezetett, az állomás bejárata előtt halálragázolta Balog Lajosné 66 éves nagyszalontai asszonyt. A vizsgálat folyik.

Apróhirdetések

ÁLLÁS

Gyakorlott diótörőket azonnali belépésre felveszek. Klein, N. Filipescu No. 2. 4291

Ujságárusokat (lehelnek nők is) friss reggeli laphoz fix fizetéssel és jutalékkal felvesszünk. Jelentkezni a kiadóhivatalban. Cskis rendes, megbízható személyek jelentkezzenek.

Keresek női vendéglői alkalmazottat. Piaja Mihai Viteazul 22. 4280

Cipész segéd vásári és javításra és tanuló felvétetik. str. General Holban 46. Nagy 4287

14—15 éves fiúk, leányok ujságáruslásra jó keresettel felvétetik. Jelentkezni a kiadóhivatalban. 3 72

Lapkihordót — lehetőleg gyakorlattal bíró — bevezetett helyre, az Őssi telep környékére keresünk. Jelentkezni a kiadóhivatalban.

Nagyváradhoz közel eső községek részére lapárusokat keresünk. biztosított jó keresettel. Jelentkezni a kiadóhivatalban. 4422

Lapkihordót Pavel, Cuze Voda és Dim. Cantemir utcák környékére fix fizetéssel és mellékjövedelemmel felvessz az esti órákra a Friss Ujság. Jelentkezni a kiadóhivatalban.

VÉTEL-ELADÁS

Staniol-papír, fehér és színes, nagy választékban, továbbá selyem papírok minden színben kaphatók Pásztor Ede

NYOMATOTT PASZTOR EDE
CÉGNÉL ORADEA.